

ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO

23. XI. 1949

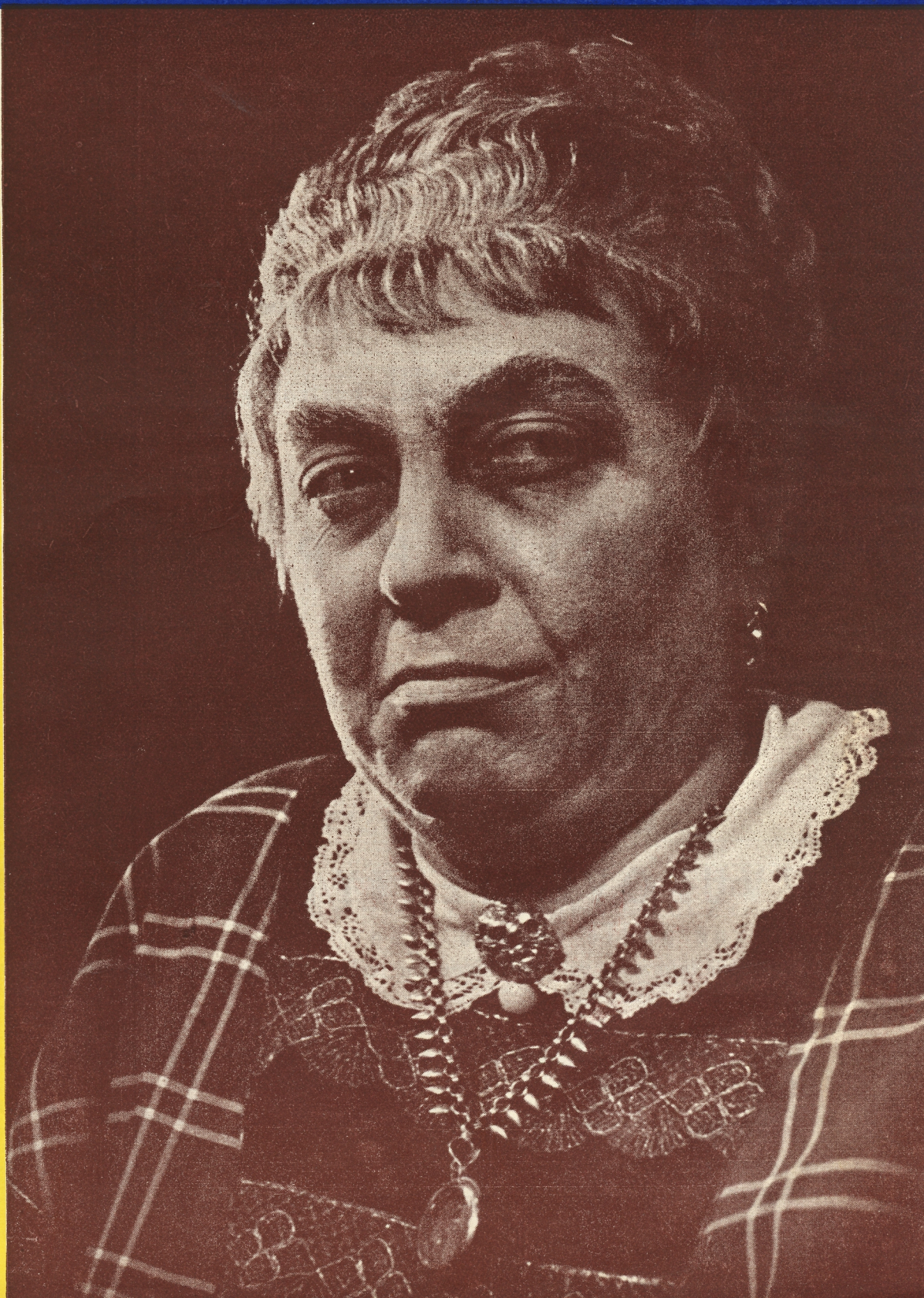
8

ŘÍJEN

1949

XXIX

ROČNÍK

DRAMATICKÁ DÍLA AL. JIRÁSKA, AL. A VIL. MRŠTÍKŮ, V. ŠTECHA, GABR. PREISSOVÉ
a všech ostatních významných českých dramatiků dodá obratem
Divadelní nakladatel. a knihkupectví Praha II, Karlovo n. 30

OTAKAR RŮŽIČKA

TELEFON 280-07, 749-63

20 ROKŮ POCTIVÉ PRÁCE PRO DIVADLA

a získané bohaté zkušenosti vám zaručí, že vaše

J E V I Š T Ě

bude k nejvyšší spokojenosti nově zařízeno, nebo staré obnoveno

Stojkové dekorace – horizonty – opony – i celé výpravy
dodá bývalý šéf výpravy a divadelní mistr

J O S E F P O K O R N Ý

PRAHA II, TROJANOVA ČÍS. 12 — TELEFON 440-83

*Výhodné platební podmínky a veškeré porady v tomto
oboru zdarma*

ZVUKOVÉ EFEKTY na deskách
přesně podle vašeho přání

ARstudio

Podrobné informace vám rádi nezávazně podáme. Napište nám na adresu: Praha II, Lucerna

VŠE PRO JEVIŠTĚ dodává

TELEFON 639

A L O I S D R O B N Ý
uměleckoprůmyslové ateliery
M Í S T E K (M O R A V A)

Průkopníci socialistického realismu

Naše divadelní kultura, opírající se a vycházející ze zásad a hledisek socialistického realismu, vzpomíná vděčně průkopnických cest, které nejen nám, ale celému světu ukázala slavná moskevská scéna, Státní akademické Malé divadlo. Její velký význam v dějinách naší vzdělanosti, stejně jako její vynikající vliv na vývoj ruské kultury, oprávněně soustřeďují pozornost k současnému jubileu Malého divadla.

Právě 27. října t. r. uplynulo 125 let od založení a vzniku souboru, v jehož čelo se postavil velký představitel revolučního romantismu, dramatický umělec P. S. Močalov (1800—1848) spolu se zakladatelem školy ruského scénického realismu M. S. Šeepkinem (1788—1863), s nimiž pak také P. M. Sadovskij (1818—1872), tvůrce realistického výrazu ruské národní školy hereckého mistrovství vytvářel divadlo, jež se stalo východiskem nových cest ruského duchovního života. Vůdčí osobnosti Malého divadla šly cílevědomě v duchu pokroku a demokratických ideálů ke službám lidu, a to uvědoměle vyspělou a tvůrčí práci, jež osvobodila herecký projev od povrchní theatrálnosti a vrcholila přirozenou pravdivostí uměleckého výrazu. S vášnivou láskou ke krásám ruského jazyka pojil se také úzký vztah celého souboru Malého divadla k představitelům pokrokové demokratické literatury. A. S. Gribojedov, N. V. Gogol a obzvláště jiný klasik, A. N. Ostrovskij, byli stěžejními duchovními oporami Malého divadla, které proslavilo stejně Gribojedovo „Hoře z rozumu“, jako Gogolova „Revisor“, či Ostrovského „Bouři“, „Les“ a j. Třebaže vládnoucí třída stěžovala práci Malého divadla, přesto každým jeho představením rostla a sílila moc, vyplývající z hluboce pročitých ideálů pokrokových umělců, dramatiků a hereckého souboru. Nesmrtelný Gogolův Revisor a jeho sarkastický smích rozeznával úspěchy dosud nevidanými, neboť provedení Malého divadla, dodnes náležející k vrcholným, slavnou tradici obohacným projevům jevištního umění, bylo strhující kritikou úpadkovosti starého světa. Rovněž klasická díla Ostrovského, vznikající na scéně Malého divadla, strhovala revolučním citěním prodchnutou mládež, s níž pak i ostatní pokrokové vrstvy obklopovaly Malé divadlo, které si zabezpečilo nezlomnou tvůrčí práci vynikající vliv na rozvoj a rozmach pokrokových myšlenek.

Je přirozené, že Malé divadlo uvítalo s nadšením Velkou Říjnovou revoluci, jež naplnila jeho ideály a předznamenala cesty nového vývoje. Od prvních chvil vzniku sovětského státu stojí mu po boku také Malá scéna, jejíž kolektiv vytváří nový typ divadelní práce, dříve obmezené na prostory diva-

delní budovy. Malé divadlo jde za lidem do jeho pracovního prostředí, vedeno Leninovým přesvědčením: „Umění patří lidu a musí svými nejhlubšími kořeny pronikat do nejširších vrstev, musí být lidu srozumitelné a lid musí je mít rád. Musí sjednocovat mysl, city a vůli vrstev lidu a povznášet je.“

Malé divadlo mobilisovalo ve službách sovětského státu všechny své vynikající síly a svými zájezdy vykonalo velký čin, jehož ohlas projevil se i vybudováním pobočné scény. Široké masy, zaplňující hlediště Malého divadla, setkávaly se s klasickými díly ruské dramatické tvorby právě Malým divadlem proslavenými, ale také nová tematika uplatňuje se v repertoáru, který je obohacen především dílem Gorkého, za nímž pak následují nové již sovětské hry. Na jejich počátku je Treněvova hra „Ljubov Jarovaja“, kterou po prvé promlouvá s jeviště Malého divadla hrdina nové doby, sovětský člověk. Z této základní hry, vytvářející novou epochu vývoje sovětského divadla a jeho dramaturgie, roste a sílí nová sovětská dramatická tvorba na scéně, již sovětská vláda v uznání zásluh poctila jménem divadla akademického. Celkem 64 sovětských her, nesených jmény vynikajících dramatiků Romaševa, Gusěva, Leonova, Kornejčuka, Pogodina, Simonova a j., provedlo doposud Státní akademické Malé divadlo, jemuž za vynikající jeho práci udělila sovětská vláda r. 1937 Leninův řád. Rovněž četní členové souboru byli poctěni vyznamenáními za umělecké výkony, jimiž i za Velké vlastenecké války sloužil celý kolektiv na frontách, v lazaretech, v továrnách i ve školách. Až do Berlína vešla spolu s vítěznou Rudou armádou jedna ze skupin tohoto kolektivu, jehož členové, slavní dramatictí umělci, jsou chloubou celého národa a celé naší současné kultury.

S pomocí strany a sovětské vlády tkví toto nejstarší ruské divadlo svými kořeny v dnešku, neulpívajíc na zásluhách minulosti, ale budujíc nové umělecké hodnoty ve službách lidu. Je nám příkladem svými dějinami, ale také novou tvůrčí silou, nesoucí ideje socialistického realismu k prohloubení a obohacení nového socialistického člověka.

Em. Janský

Stupnice hodnot XIX. Jiráskova Hronova

A. M. BROUSIL

Vracíme se k výsledkům XIX. letošního Hronova kritickým zhodnocením, o něž jsme požádali prof. A. M. Broušila, rektora Akademie musických umění, jak jsme již oznámili v minulém čísle. Většine našich čtenářů je známo, že prof. A. M. Broušil uzavírá každoročně a po dlouhá již léta Jiráskův Hronov svým vlastním přehledem dosažených výsledků, vycházející z neobyčejných svých zkušeností i v této pracovní oblasti. Vytvářejí výjimečné předpoklady pro srovnávání a toho je zapotřebí využít k obecnému prospěchu tím spíše, že prof. A. M. Broušil také svou zásadní veřejnou přednáškou na letošním Jiráskově Hronově vyslovil kritické stanovisko, jež je v popředí zájmu další práce ochotnického divadla a lidové tvořivosti vůbec.

Pro snazší uvědomění smyslu a významu kritického zhodnocení letošního Hronova prof. A. M. Broušilem opakujeme stručně pořadí cen podle výroku poroty:

I. cena: V. Káňa: Parta brusiče Karhana — Záv. klub ROH-Chromotechna-Šternberk, člen ROH. — II. cena: M. Gorkij: Matka — SDO Symposion, Třebechovice p. O., člen ÚMDOČ. — III. cena: Isajev-Galič: Volá vás Tajmýr — Městské div. sdružení v Leviciích, člen Matice slovenské. — IV. cena: J. K. Tyl: Kutnohorští havíři — Lidové divadlo ve Svitavách, člen ÚMDOČ. — V. cena: Pásmo vítězných souborů ze Soutěže tvořivosti mládeže — soubor ČSM. — 6. Brigádník Ivánek (vítězný soubor ze STM — ČSM). — 7. P. Karvaš: Bašta (Závodní klub ROH, cukrovar Trebišov — člen MS). — 8. Fr. Spitzer: Tovaryš Martin (soubor pražských klubů ROH). V. Katajev: Zátrak v Pustatině (Závodní klub ROH Odeva n. p. Púchov — člen ROH). — 9. Detvianské lidové tance a hajduchy (Jánošíkova taneční skupina Filakovo — člen MS). — 10. Turové-Šejnín: Konfrontace (Pražská beseda, Praha — člen ÚMDOČ). — 11. V. Cach: DS 70 nevyjíždí (Div. scéna Severotuk, závodní klub ROH, Ústí n. L. — člen ÚMDOČ). — 12. Alois Jirásek: Lucerna (Div. odbor T. J. Sokol Žižkov — člen ČOS). — 13. F. Bělohávek: Ohnivěc (Div. ochot. jednota Tyl, Rakovník — člen ÚMDOČ). — 14. d'Usseau-Gow: Hluboké kořeny (Div. kroužek voj. útvaru 8927, Beroun — Čs. armáda). — 15. V. Cinybulk: Ostrov splněných přání (Kašpárkova říše, Olomouc Hejčín). — G. Gradov: Směšná práce — Fraška o kádi (Divadlo Umělecké výchovy Praha XII — Loutkářské středění). — 16. E. F. Burian: Krčma na břehu (Dram. odbor hasič. sboru, Chrást u Chrudimě — člen Svazu čs. hasičstva).

Nejen svým vlastním pořadím, ale také pojetím výsledků letošního Jiráskova Hronova přispívá prof. A. M. Broušil k ozřejmení některých zásadních otázek i k prohloubení problematiky. Buďme si vědomi toho, že právě výměnou stanovisek a názorů můžeme opravdově prospěti pokrokové práci divadelní a úkolům Jiráskova Hronova obzvláště.

R e d a k c e.

Na přání redakce jsem vytvořil pořadí souborů XIX. Jiráskova Hronova. Musím k němu úvodem říci několik slov.

Letošní historický Jiráskův Hronov se stal součástí veškeré lidové tvořivosti. Její charakter jsem s hlediska minulého i budoucího vývoje vyznačil a zhodnotil veřejnou přednáškou na hronovském náměstí v závěru letošního pořadí i v jednotlivých posudcích. Na tento základní soud musím při tomto hodnocení odkázat toho, kdo by potřeboval bližší osvětlení. Ve své stupnici jsem usiloval a postižení nového rázu hronovské soutěže.

Někteří lidé tvrdí, že nelze vytvářet jednotné pořadí z divadelního projevu divadla živých herců a divadla loutkového, zároveň s estrádním uměním, užánlivě pak současně s tanečním projevem, ale myslím, že to není správné. Je to možné, ačkoliv je to těžké. Není to ovšem vždycky samozřejmě nutné. Avšak při vyrovnávání různých druhů v lidové tvořivosti, k němuž dospíváme, pomáhající jejím novým nebo opomíjeným projevům, je to užitečné. Uvědomujeme si na takovém pořadí nové hodnocení, které je také předpokladem dalšího správného rozvoje veškeré lidové tvořivosti. V ní jsou si všechny druhy zásadně sobě rovny. Při hodnocení může rozhodnout jen míra výchovného významu a působení na pracující lid. Proto padá představa tradiční výsady divadla živých herců proti ostatním projevům. Proto nestačí ani pouhý účín na obecnost. Rozhoduje obsažnost a sdělnost projevu lidové tvořivosti ve výchově lidu pro so-

cialismus. Tváří v tvář této potřebě a povinnosti jsou si všechny projevy lidové tvořivosti rovny úplně.

Při této výměře jednotného a jediného sudidla, které jsem si právě odvodil z našeho pojetí socialistické tvorby, jsem si uvědomoval zároveň zřetel k dramaturgické i výrazové podnětnosti všech druhů lidové tvořivosti, přihlédaje pochopitelně k novým způsobům jejího obohacení.

Umístování v stupnici hodnot je mně formou kritiky. Jiráskovy Hronovy nejsou závodní drahou ani staskou, nýbrž závažným svědectvím o úrovni kulturní práce v různých místech naší vlasti a jejím povzbudivým příkladem. Proto soubor, který se umístí na posledních místech, může doma vykonávat poslání, jež se vyrovná úloze souboru, který pronikl ve vrcholné soutěži na místa přední. Nejdříve záleží na tom, co koná soubor v rodných podmínkách své domácí práce, potom na míře širší úrovně jeho činnosti. Dbaje těchto hledisek, jeví se mně stupnice hodnot lidové tvořivosti XIX. Jiráskova Hronova takto:

1. Maxim Gorkij „Matka“ Spolku divadelních ochotníků Symposion (ÚMDOČ) v Třebechovicích pod Orebem.

2. K. Isajev a A. Galič „Volá vás Tajmýr“ Městského divadelního sdružení MOMS (Slovenská Matica) z Levice.

3. Pásmo vítězných souborů ze Soutěže tvořivosti mládeže Československého svazu mládeže.

M. Gorkij: Matka — Sdo „Symposion“, Třebechovice pod Orebem

4. Vašek Káňa „Parta brusiče Karhana“ Závodního klubu ROH z Chronotechny ve Šternberku.

5. „Veselá historka o brigádníkovi Ivánkovi“ s pásmem hudby i zpěvu a soubor maňásků „Pápirácci“ Československého svazu mládeže.

6. G. Gradov „Směšná práce“ a lidová „Fraška o kádi“ Maňáskového souboru divadla Umělecké výchovy z Prahy XII.

7. František Spitzer v úpravě Fr. Kubra „Tovaryš Martin“ souboru pražských klubů Revolučního odborového hnutí.

8. Peter Karvaš „Bašta“ závodního klubu ROH cukrovaru z Trebišova.

9. Vojtěch Cach „D S 70 nevyjždí“ závodního klubu ROH (ÚMDOČ) Severotuku v Ústí n. Lab.

10. A. d'Usseau a J. Gow „Hluboké kořeny“ divadelního kroužku vojenského útvaru 8927 z Berouna.

11. J. K. Tyl „Kutnohorští havíři“ Spolku divadelních ochotníků Lidové divadlo (ÚMDOČ) ve Svitavách.

12. Vojtěch Cinybu'k „Ostrov splněných přání“ loutkového divadla Kašpárkova říše z Olomouce-Hejčína.

13. E.F. Burian „Křema na břehu“ divadelního odboru Spolku dobrovolných hasičů v Chrásti u Chrudimě.

14. Valentin Katajev „Zázrak v Pustatine“ závodní klub (ROH) Markyta „Odevy“ z Púchova.

15. Bratři Turové a L. Šejnín „Konfrontace“ dramatického odboru Pražské besedy (ÚMDOČ) z Prahy II.

16. Alois Jirásek „Lucerna“ divadelního odboru „Sokola“ z Prahy-Žižkova.

17. Taneční a hudební vystoupení Jánošíkovy skupiny Slovenské Matice z Fiľakova.

18. Dr. Felix Bělohlávek „Ohnivce“ divadelní ochotnické jednoty „Tyl“ (ÚMDOČ) z Rakovníka.

Na první místo stavím Gorkého „Matku“ souboru Třebechovických, protože všechny složky, ideologická a umělecká, dramaturgická a inscenační, dosáhly v jejich představení největší vyrovnanosti i úrovně, takže klasické dílo uměleckého zakladatele socialistického realismu působí v jejich podání svou myšlenkovou obsažností — obrazíc boj dělnické třídy o lepší svět — nabývá životným vyjádřením postav Gorkého lidské pravdivosti a budí úctu k představitelům pracujícího lidu, povzbuzuje do dalšího zápasu.

Na práci Třebechovických, kteří náležejí do ÚMDOČ, lze doložit, jak ideově i umělecky zdravé živly, jež třeba objevovat a posilovat, obsahuje Matice, ve které nutno potříit měšťanské a měšťácké prvky, kterými trpí. Ještě jeden doklad podal XIX. Hronov o pokrokových souborech Matice — vystoupením závodního klubu ROH s Cachovou hrou „D S 70 nevyjždí“, který se umístil ve střední stupnici. To jsou nadějně projevy nového ducha Matice. Nelze však přitom opomíjet, že další soubory Matice ustupují do druhé poloviny stupnice hodnot — Svitavští s Tylovými „Kutnohorskými havíři“ na jedenácté, Pražští z Nového Města na patnácté. A jeden z jejich souborů se pak umístil — na místo poslední: Rakovnický Tyl s „Ohniv-

cem“. Proto musí Matice nesmlouvavě pokračovat v nastoupené obrodě, neustat, dokud nedospěje k hlubokému vnitřnímu přerodu. Vycházím samozřejmě ve své stupnici hodnot z předpokladu, že výběrová komise pro Jiráskův Hronov volí soubory typicky a s ohledem na podnětnost soutěže.

Na druhé místo dávám slovenský soubor z Levice se hrou Isajeva a Galiče „Volá vás Tajmyr“, protože vytvořil soudobý protějšek v nových sovětských lidech k historickým postavám Gorkého „Matky“, jejichž duch a činy umožnily přerod v sovětského člověka, jehož podobu dovedli Levičtí vystihnout mimořádným pochopením i vynikajícím způsobem, šířící u našeho obecnstva poznání dělných a radostných občanů prvního socialistického státu světa.

Pro dramaturgickou uvědomělost a interpretační hodnotu poválečných hronovských vystoupení slovenských souborů je přední postavení Levických ze Slovenské Matice v XIX soutěži neobyčejně typické, prokazující smysl pro pokrokovou dramaturgii i pro souvislost s úsilím profesionálního divadla, jímž se obě Matice, česká od slovenské, lišily, neboť zatím co česká se ve vývoji zastavovala a zpovídala, slovenská vytvářela ideově vzorová představení, spolupracující s profesionály. Umístění druhého slovenského souboru, ze závodního klubu v Púchově, který teprve začíná, na čtrnácté místo, se mně zdá neméně příznačné pro stav slovenského ochotnictví. Svědčí samozřejmě i zde o velkých a pochopitelných rozdílech. Jenže jde o docela jiný druh rozdílu než u rozpětí hodnot, jak se projevilo na stupnici u předchozích českých souborů matičních. Závodní kluby nedávno nastoupily. Už samotné jejich prosazení se pro vrcholnou soutěž je povzbudivým úspěchem zvláště u Púchovských, jejichž vyjadřovací schopnosti se teprve slibně utvářejí. Pak také jsem přihlédl při jejich umístění na pochybnou volbu Katajevova „Zázraku“. Musíme totiž být ostražití, abychom výběrem některých raných porevolučních sovětských her nezkreslili

u nepoučených diváků představu nesmírného pokroku, který sovětská země učinila. Rozhodně nemůžeme zatím pro dnešek považovat volbu tohoto Katajeva za příkladnou. Přitom však Púchovští na svízelné hře právě prokázali své schopnosti, stávající se nespornou nadějí.

Třetí místo náleží Svazu československé mládeže, která svým hudebním a pěveckým, tanečním i slovním programem ukázala opravdu novou a bohatou lidovou tvořivost, která rozšířila ideovou i uměleckou náplň lidové tvořivosti i její vrcholné soutěže hronovské, která vnesla do naší kultury a do naší soutěživosti nový duch a tvořivý zápal, jak o tom na XIX. Jiráskově Hronovu podala dvě svá svědectví. Proto jí patří přední místo v novém „Hronově“, jehož byl XIX. vydatnou pomocí především naší mládeže závazným počátkem.

Na čtvrté místo kladu Šternberkské s Káňovou „Partou brusice Karhana“ pro úctyhodný doklad ideového uvědomění a pozoruhodného provedení průkopnického díla našeho mladého dramatika, jehož zobrazení budovatelského úsilí nových lidí našich závodů a přerod starých, bylo nejen historickou pobídkou naší umělecké tvorbě, nýbrž také výchovným činem pro naši pětiletku. S touto myšlenkovou úrovní autora a souboru by ovšem bylo třeba ještě vyrovnat propracování hry a hlavně lidskou výraznost jejího podání, jež jsem našel u Třebechovických. Při tomto prohloubení herectví, které je u Šternberských pouze záležitostí nejbližšího vývoje, nechť si podrží vnitřní opravdovost a prostotu hry, jež tvoří sílu jejich práce a jsou nejlepším příkladem nového slohu našeho ochotnictví.

Další místo zaujímá opět Svaz československé mládeže, tentokrát s divadelním projevem. Jako patří Nesvatbův „Brigádník Ivánek“ k nejlepším dramaturgickým přínosům „XIX. Hronova“, patří jeho mládežnické provedení k nejlepším projevům divadelního ochotnictví, jakož, abych mluvil jedním dechem, patří k nejpodnětnějším dokladům

Maxim Gorkij:
„Matka“

Spolek divadelních
ochotníků
„Symposion“,
Třebechovice
pod Orebem

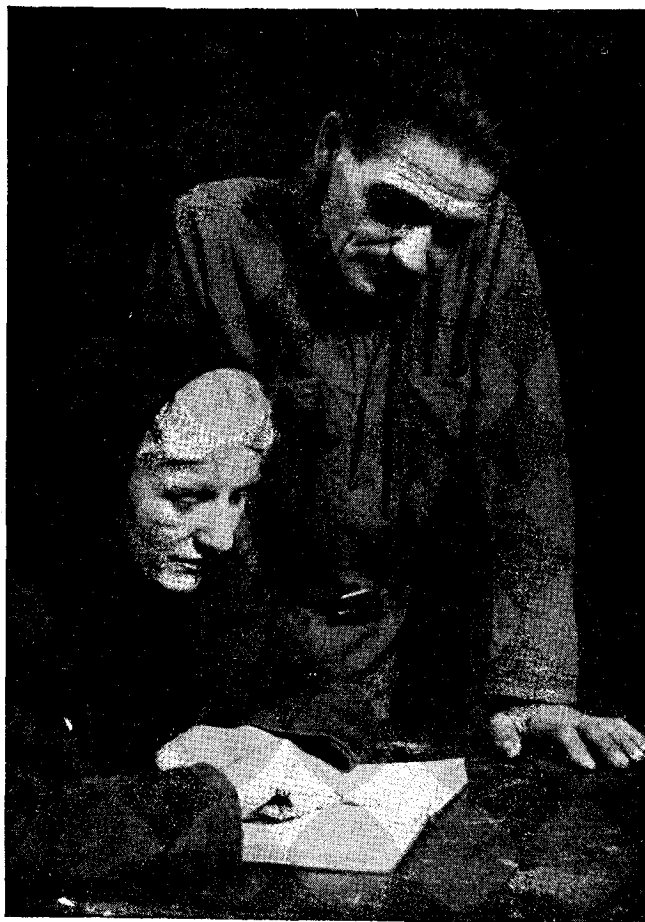

lidové tvořivosti i maňásková hra pro mládež, kterou provedli ve stejném představení svazáctví „Pápiráční“. Jestliže lidová tvořivost souborů Svazu československé mládeže vytrvá a vystupňuje šíři i hloubku svého dosavadního záběru, octne se v čele nových Hronovů. Dvě přední místa „XIX. Jiráskova Hronova“, třetí a páté, jsou závazkem.

Šesté musím pak bez rozpaků přiřknout další složce lidové tvořivosti, našim loutkářům, kteří se podstatně a objektivně podílejí na novém duchu letošního Hronova. Maňáskový soubor pražské Umělecké výchovy začlenil svým provedením Gradovovy „Směšné práce“ a francouzské „Frašky o kádi“ skutečně i symbolicky tradici i novátorství této naší tvorby do budoucích Hronovů. Kultura tohoto projevu naší lidové tvorby byla zastoupena v pořadí Jiráskova Hronova napoprvé neobyčejně průkazně. Svědčí o ni rovněž loutkářská představení „Kašpárkovy říše“ z Olomouce-Hejčína, na němž byla uvedena Cinybulkova hra „Ostrov splněných přání“. O uměleckosti ani tohoto tradičního loutkového divadla nemůže být pochyb. Její úroveň oslabila však vadná ideovost této hry. Proto ji začleňují dál od pražského představení. Jakmile loutkáři „Kašpárkovy říše“ postaví svou dovednost do služeb uváženější dramaturgie, rázem pak proniknou do popředí. Ničemně v souvislosti s ostatními druhy tvořivosti zazářil celkově maňáskový a loutkový projev na XIX. Jiráskově Hronově mocně a po svém. Ukázal svou tradici i výboj.

Sedmé, osmé, deváté místo patří souborům Revolučního odborového hnutí. Jdou za sebou jako čtyři závodní milice — jednotně, cílevědomě. Jsou namnoze mladé, mají zatím méně zkušeností, ale velké uvědomění a mnoho pracovního nadšení. Takový Spitzerův „Tovaryš Martin“, jež ideově i stavebně posílil Kubr, provedený souborem pražských klubů ROH, byl zaslouženým projevem vděčnosti starému pracovníku, a po dovršení stavebné úpravy se ocitne mezi nejlepšími hrami našeho soudobého divadelnictví. Výběr ochotnických pracovníků různých pražských klubů ROH a vyspělá režie s výtvarnictvím, zakládá inscenační prvenství tohoto souboru mezi ostatními soutěžícími soubory ROH na „XIX. Jiráskově Hronovu“. Zralé režijní a výtvarné i herecké podání jej staví do popředí. Jako vážnou a bdělou připomínku do budoucnosti bych však radil k bezprostřednějšímu projevu hereckému, neuplatňovat přemíru dovednosti na úkor prožitku, obrátit zřetel k prohloubenějšímu, realističtějšímu tvoření.

Podobně jako soubor pražských klubů ROH se postavil do služeb díla mrtvého bojovníka, sloužil slovenský závodní klub ROH, uváděje Karvašovu „Baštu“, dílu soudobého dramatika. I když obě díla jsou ideově nedovyslovena, obě jsou ve své době a ve svém prostředí závažná a obě vyžadovala zvláštní obětavosti. Oba soubory by zajisté mohly volit úkoly vděčnější, oba však volily uvědomělou řeholi. A v tom, byť tím ustoupily nutně do středu stupnice soutěžních hodnot, je jejich ideově mravní síla, hodná následování. V tomto důstojném středu stupnice se nalézá také závodní klub ROH ústeckého Severotuku. I jeho inscenace Cachovy hry „DS 70 nevyjíždí“, je projevem úcty a vděčnosti mladému dramatikovi pro jeho tvůrčí odvahu a

M. Gorkij: Matka - Sdo „Symposion“, Třebechovice pod Orebem

uměleckou objektivnost člověka a světa našich pracujících v jejich zápase proti národnímu a třídnímu nepříteli i za lepší život. Nerovnoměrnost jejich jevištního výkonu se časem vyrovná a prohloubí. Nyní rozhodlo jejich ideové uvědomění a lidská přesvědčivost, které jsou šťastnou podmínkou rozvoje jejich slibných schopností. Přesně tyto vlastnosti to právě byly, které staví nezkušený slovenský soubor ROH z Púchova na čtrnácté místo — před zkušenější soubory.

Čestné postavení souborů ROH na pěti místech „XIX. Jiráskova Hronova“, na jednom čelném, třech významných — sedmém, osmém a devátém — jakož i mladistvého začátečníka ROH na čtrnáctém, svědčí o velikých hodnotách, jichž se dotváří práce závodních organizací. Lidová kultura dělnické třídy, která již dávno na Hronovech měla být, vnesla do hronovských soutěží tvořivý duch, zakládajíc z povahy své třídy a ideově pokrokové dramaturgie nový styl ochotnického divadelnictví i ostatní lidové tvořivosti.

Desáté místo vyhrazují armádnímu souboru divadelnímu z Berouna pro jeho dramaturgickou odvalu a inscenační úsilí, které projevily vlastní upravenou D'Usseauových a Gowooových „Hlubokých kořenů“. I když to byl dramaturgický přečin, který neuspěl, ukázal naší veřejnosti ideové zanicení pro marx-leninské učení v naší lidově demokratické

armádě. Inscenace pak osvědčila, jak nepřekonatelné potíže dovedou překonat kulturní pracovníci naší nové armády, zejména v obsazování rolí žen, jejichž účasti se v armádních souborech pro předsudky staví ještě značné překážky. Berounští svým vystoupením, které má historický význam, zapojili nový kulturní organismus, jímž se naše armáda stala, do tradice „Hronovů“.

„XIX. Jiráskovým Hronovem“ vstoupili do této tradice také hasičští ochotníci, kteří naopak jsou starým kulturním organismem — neprávem přezíraným vedením ochotnických organizací — jehož zásluhy o osvětu československého venkova nebyly dosud oceňovány, natož doceněny. Pro tento vstup se stane pamětihodným divadelní soubor hasičského sboru z Chrastí u Chrudimě, který uvedl Burianovu „Krěmu na břehu“ a zaujal trinácté místo. Snaha po moderní dramaturgii i typický doklad o značných a přezíraných schopnostech hasičských divadelníků svým záslužným vystoupením Chrastičtí nesporně poskytli, vybízejíce ke zvýšenému zájmu o ochotnictvo našeho hasičstva.

Sokolští ochotníci byli zastoupeni inscenací Jiráskovy „Lucerny“ pražským sokolským souborem ze Žižkova. Ocítají se v mém pojetí soutěže a hodnocení lidové tvořivosti až na šestnáctém místě z vážného důvodu. Pražští ochotníci, majíce v našem hlavním kulturním středisku příležitost k hojněmu poznávání proměny naší kultury, volíce pro své vystoupení kmenovou hru ochotnického repertoáru, měli se pokusit využít svých poznatků k novému porozumění a uchopení úkolu, což se nestalo. Přitom o schopnostech jednotlivých členů tohoto sokolského souboru nemůže být pochyb. Jím povinnováni a odpovědní cílům pracujících, musí využít svých vloh do další práce.

Pro tento zřetel k pokrokovému obsahu díla ji-

MORDOVÁ ROKLE V ÚSTÍ N. L.

Stehlíkovu Mordovou rokli uvedl divadelní spolek J. K. Tyl v Ústí n. L.-Bukově v rámci krajské soutěže ÚMDOČ, v níž se umístil na 4. místě. Na snímku scéna z 5. dějství: Bába Bašusová (M. Vlasáková), Marie (M. Eberlová) a Ondra (F. Jára). Režii měl H. Kaminský.

ného klasika naší literatury, Tyla, stavím provedení „Kutnohorských havířů“ Svitavskými značně do popředí na jedenácté místo, třebaže rozdíl v interpretačních schopnostech — zvláště s ohledem na větší náročnost „Lucerny“ — nebyl tak velký. Myšlenková uvědomělost náplně Tylova díla a péče při jeho podání staví Svitavské na přednější místo. Myšlenkovou i uměleckou opravdovostí podepřeli své nadání.

To staví Svitavské o čtyři místa před jiný pražský soubor — z Besedy, třebaže tento soubor projevil daleko více technických, jmenovitě přímo vzácných schopností hereckých. Duch hry „Konfrontace“, její někteří noví lidé, jim však unikali. Za zvláštní zmínku při této příležitosti stojí fakt, že podání naší klasické tvorby zůstalo na XIX. soutěži zjevně za novodobou — zvláště u inscenace hry patrona „Hronovů“: Jiráska.

Zbývá si povšimnout Filakovských a Rakovnických, které stavím na předposlední a poslední místo. Některá, hlavně sólová, čísla hudebního, pěveckého a tanečního projevu Filakovských měla neobyčejný půvab, ale celek postrádal výraznosti. Dále se jim vetřely do jejich živoucího folkloru cizí prvky. Filakovští by měli svůj program prostě přečistit a propracovat. Stojí opravdu za to. A Rakovničtí? „Ohnivcem“ zaslouženě neuspěli. Na jejich nezdaru, který se stal přímo historickým pro obecnou proslulost rakovnického „Tyla“, kde se velká tradice, rozvíjená mechanicky, ukázala nebezpečím, je příznačný rozpor mezi uměleckou dovedností a ideovou bludností. Co je platný všechem autorův, režisérův i výtvarníkův, herců i technikův, když ten krásný stroj jde neprávem? Lépe řečeno: nešel vlastně naprázdno, nýbrž mlel zadinu místo zrna! Rakovničtí nedospívali k formalismu, nýbrž k falešné obsažnosti své práce. Jejich „Ohnivec“ se stal z ideového poblouznění podvrhem Jiráska.

O každé práci všech projevů lidové tvořivosti rozhoduje především její pokroková náplň, potom úměrný způsob jejího vyjádření, které vytvářejí výchovnou hodnotu uměleckého tvoření. Takovéto pojetí umělecké práce, které je přirozeným důsledkem pojetí naší kultury, tvoří společného jmenovatele pro všechny druhy lidové tvořivosti. Kdybychom usilovali o vytvoření různých kategorií při určování její stupnice hodnot — v domnělé nesouměřitelnosti jejích druhů — vydali bychom se nebezpečí formalismu. Proto jsem vytvořil jedinou stupnici s jednotným pojetím, kde rozhodla pokroková ideovost soutěžních děl. M. Kouřil při zahájení XIX. Hronova o dalším vývoji Hronovů pověděl, že se z nich stanou soutěže „o vyjádření budovatelských idejí našeho státu, idejí světového míru, mezinárodní solidarity pracujícího lidu a pokrokových sil světa, lásky k naší vlasti a Sovětskému svazu, a to vše nejlepšími a nejvhodnějšími prostředky veškeré jevištní tvorby“. To se musí projevit všude i ve výsledné stupnici hodnot. To se však už musí projevit při budování soutěže. XIX. Jiráskův Hronov byl nejen historickou událostí, ale také historickou zkouškou nás všech.

„Jiráskovy Hronovy“ nemohou úroveň naší lidové tvořivosti jen ukazovat, ale musí vytyčovat její cestu k socialismu.

O současném maďarském divadle

K. SLAVÍKOVÁ-BIRULOVÁ

JESTLIŽE divadla v Maďarsku i herecké soubory byly dříve odkázány každoročně na uzavírání smluv, potom letošním rokem nastala zcela nová situace, poněvadž stát převzal financování všech souborů, a tím byla odstraněna špatná sociální základna herectva mimo Budapešť i jeho závislost na vedení, které často místo kvality rozšiřovalo nehodnotné výdělečné kusy. Současně byly uspořádány otázky divadelní organizace a vybudován pevný divadelní plán.

Aby byl tento požadavek splněn, byla vybudována divadla pro každý samostatný obor. V Budapešti náleží každému divadelnímu genru samostatné divadlo. Opera se přirozeně zabývá jenom operami. Scéna Národního divadla je vyhrazena dramatu klasickému a novým hrám pokrokovým. Maďarské divadlo, které je vlastně poboční scénou Národního divadla, rozšiřuje svůj program mimo pokrokových dramát i na komedie a operety. Velké operety jsou určeny Lyrickému divadlu. Moderní komedii a politický kabaret pěstuje Divadlo smíchu. Divadlo Madachovo a Městské divadlo, do kterých se vejde jenom malý počet obecnstva, hrají moderní prozaické kusy. Mladí dostali samostatnou scénu: Divadlo mládí. Pro mládež od sedmi do patnácti let je Divadlo pionýrů a pro nejmenší Divadlo loutek.

Zahajovací program podzimní sezóny řídil se již tímto plánem. Národní divadlo zahájilo shakespearevským cyklem. Lyrické divadlo hraje zajímavou operetu „Vídeňské studenty“, jejichž hudba byla vybrána z děl J. Strausse. Maďarské divadlo obnovuje loňskou operetu ruských autorů Čevbačeva a Adujeva „Kapitán az tabák“, která již v minulém roce měla veliký úspěch. Divadlo Madachovo má na pořadu rovněž loňskou hru, Lope de Vegy „Psa na seně“. Divadlo mládí uvedlo komedii „Zichův palác“, již napsali dva maďarští spisovatelé Miklos Gyarfás a István Örkény. Divadelní soubory sestavují ředitelství, která určují umělecký program zcela samostatně, stát se stará o finanční základnu divadel a má samozřejmě bezprostřední zájem, aby byly uváděny za nejlepších uměleckých předpokladů nejhodnotnější hry maďarských pokrokových spisovatelů i cizích dramatiků a rovněž světová klasická díla.

Pořádek nastal nejenom v divadelních poměrech v Budapešti, ale také v divadlech na venkově, která trpěla stálou krizí. V minulé sezóně hrálo na venkově 26 divadelních souborů, z nichž některé neměly více než 10 až 15 členů. Nyní je celá země rozdělena na šest divadelních oblastí a v každé pracuje soubor, který má nejméně 45 členů. Tento počet umožňuje souboru vystupovat současně na dvou různých místech a ne dříve, než by absolvoval

nezbytný počet zkoušek. Tím nastalo určité kulturní vyrovnání mezi oblastními divadly a divadly hlavního města. Venkovská divadla nehrají jenom ve městech, ale také na vesnicích. Založeny byly i soubory pro komickou operu a skupiny, jež hrají přímo na pracovištích. Herci podléhají kolektivní smlouvě. Prominenti jsou samozřejmě dobře placeni, ale jejich honoráře nejsou tak výlučné jako kdysi. Sociální úroveň u venkovských souborů značně stoupla, takže plat je dvakrát až třikrát vyšší než kdysi.

Nové hodnotné divadlo navštěvuje i nové obecnstvo. Do divadla přišli lidé, kteří dosud nebyli zvyklí navštěvovat pravidelně divadlo. Po osvobození vzrostla totiž se zvýšením životní úrovně i kulturní potřeba průmyslového dělnictva, takže již v minulé sezóně byl veliký počet dělníků přítomen divadelním představením. Ale divadelní koncesionáři se o toto nové obecnstvo nezajímali a nepokusili se zvýšit úroveň svých divadel, aby sloužila lidu. Na štěstí různé sociální organizace a zvláště odbory převzaly starost o tuto důležitou otázku a pod jejich vedením se vytváří nové obecnstvo. Systém předplacení se rozšířil po celé zemi a v průmyslových závodech, obchodních domech i kancelářích byly zavedeny různé typy předplatného, které umožňují spatřiti deset až dvanáct představení, ať operních, činoherních, nebo operetních.

Pro Budapešť bylo stanoveno 100.000 předplacení, což okrouhle znamená 1,100.000 lístků. Z velkých a malých závodů a ze všech úřadů pošle kulturní referent Ústředí seznam předplatitelů. Do poloviny září se přihlásilo 65.000 předplatitelů, a jak předplatné stoupá, možno říci, že konečný výsledek počtu 100.000 dosáhne. Předplatitelé se nejenom pohodlně dostanou na představení, ale také po představení domů. Ode všech divadel vedou zvláštní autobusy do nejvzdálenějších míst na předměstí a abonenti mohou jich použít za sníženou cenu. To též platí pro pouliční dráhy.

Podobná akce probíhá i na venkově, kde herci propagují lásku k divadlu a abonentní systém v továrnách, dílnách i úřadech.

Venda Gottlieb: Scéna ze hry Bublíka-Fialy „Velká taba“ v Národním divadle v Praze

Péče o rozvoj čs. divadelnictví

Rozvíjející se divadelní práce přináší s novými úkoly také další podněty k řešení zásadních otázek československého divadelnictví. Zákonné jeho orgány, česká divadelní a dramaturgická rada, jakož i divadelní propagační komise, zabývaly se jimi ve společném zasedání 24. října t. r. Podrobnou látku zcela vyčerpávající pozornost věnovaly státní divadelní orgány novému kritickému zhodnocení původní i přeložené dramatické tvorby. Pomocná složka státních divadelních orgánů, Dramaturgická kancelář, spolu se svými lektory uvedla se tím do praxe, jež po rozhodnutí české divadelní a dramaturgické rady získává řadu dalších her k prohloubení a oživení repertoáru našich divadel. S péčí o jejich neustálý vývoj pojí se další ujednání a usnesení divadelních orgánů o zřízení výzkumného oddělení (při Divadelní ústředně) pro technické divadelní práce, čímž po dřívějším již zřízení dokumentační knihovny (při literárním a divadelním jednatelství) byl vytvořen další významný dílčí úsek příštího Divadelního ústavu, jehož vybudování česká divadelní a dramaturgická rada soustavně sleduje. Obzvláštní

pak pozornost věnovalo zasedání české divadelní a dramaturgické rady provádění decentralisace československého divadelnictví se zvláštním zřetelem k jednotlivým pracovním oblastem. Při úspěšném plnění předsevzatých závazků budou vyskytující se nedostatky napraveny podle přijaté zásady, že česká divadelní a dramaturgická rada ve smyslu svého poslání přidržuje odpovědné vedení divadla k správné jeho cestě, ale nesnímá s vedoucích osobní odpovědnost.

V tomto smyslu budou ujasněny stejné zásady také v reorganisované správě Národního divadla, aby také po této stránce byl první náš umělecký ústav vzorem. S nemenší pečlivostí věnovalo se zasedání státních divadelních orgánů otázkám školení kádrů, výchově dorostu pro mládežnická divadla, jakož i zdravotnické péči o divadelní zaměstnance, již podnětně směřuje k dalšímu zlepšení národního pojištění. Úkoly, vyplývající z doplnění pětiletého plánu také vlastními vrcholnými cíli čs. divadelnictví, osvědčují nový rozmach naší divadelní práce v těsné součinnosti s rozvojem celého našeho života.

ej

Ad. Wenig: Scéna ze hry G. B. Shawa „Živnost paní Warrenové“ v Tylově divadle v Praze

Konference divadelníků v Jihlavě

V našem divadelnictví se již dokonale vžil nový způsob práce, kdy řídicí divadelní orgány se na pracovních konferencích radí s divadelníky, společně si vytyčují úkoly a kontrolují, jak jsou plněny. Každá z dosavadních konferencí znamená postup do nové vývojové etapy a konsolidaci dosažených výsledků. Ve dnech 8. a 9. října byla v Jihlavě konference, která byla věnována otázkám zavedení socialistických postupů do divadelnictví, a to jak v jeho složce umělecké, tak také a zejména ve složce umělecko-technické. V rušné diskusi, bohaté na věcné zkušenosti, konkrétní kritiku a praktické podněty, se ukázalo, jak nesmírně důležité jsou tyto konference; právě jihlavská se zvláště vyznačovala věcností, takže výsledkem jsou jasné směrnice pro otázky mzdové politiky, úkolování práce a socialistické soutěžení v divadelnictví.

Mezníkem sociální a hospodářské politiky v divadlech je významný čin vlády, který ohlásil ministr práce a sociální péče Evžen Erban: podepsání nové mzdové a platové vyhlášky, které bylo divadelníky pozdraveno jako zahájení úplně nové etapy. Jednotná úprava mezd a platů se vztahuje na všechna divadla bez výjimky, odstraňuje dosavadní nerovnoměrnost a zavádí odměňování podle výkonu a kvality práce. Ministr Erban rovněž ohlásil rozhodnutí postarat se o zajištění starších umělců při dočasně nebo trvale snížené schopnosti k umělecké práci. V těchto závažných sociálních opatřeních se divadelníkům dostává uznání za velikou práci, kterou právě divadlo vykonalo a koná pro výchovu našeho lidu a výstavbu socialismu.

Náměstek ministra informací a osvěty a předseda

České státní divadelní a dramaturgické rady Ing. arch. Kouřil v zásadním referátu vytyčil směrnice pro zlepšovatelství hnutí v divadlech a organizování soutěžení. Vyslovil se proti tomu, aby se „soutěžilo“ v samozřejmostech, které jsou dány prostým poctivým plněním pracovních povinností. Ohlásil důkladné dobudování jednotné vysoké školy divadelní (AMU) a odborné školy III. stupně pro umělecko-technické pracovníky, čímž bude dán pevný základ pro stanovení norem toho, co má každý divadelník znát. Obrátil dále pozornost veřejnosti i divadelníků k otázce zdraví divadelních pracovníků a ohlásil rozhodnutí divadelních orgánů zabývat se zdravotním stavem divadelníků i otázkami hygieny pracovišť. Odborářští pracovníci (Fr. Both a dr. Kukla) seznámili divadelníky

s hlavními zásadami normování práce a socialistického soutěžení. Jejich projevy, stejně jako četné projevy v diskusi, jichž se zúčastnili zejména techničtí zaměstnanci, vyzněly vcelku tak, že také v divadelnictví jsou předpoklady, aby se pracovalo podle zásad socialistických postupů, i když odboráři shodně varovali před mechanickým přenášením zkušeností a opatření z výroby na odlišné podmínky práce v divadlech. V první etapě přechodu divadelnictví k socialistické organizaci a socialistickému způsobu práce nepůjde ještě o normy, nýbrž v této přípravné fázi jde o to, aby se v divadlech uplatnila myšlenka plánování, aby rámcový plán byl rozpracován do všech podrobností a přesná znalost plánu divadla i osobního úkolu se stala samozřejmým majetkem každého divadelního pracovníka. Také k otázce socialistického soutěžení v divadlech řekla konference své jasné slovo, takže napříště každý divadelník má před sebou jasné vymezení účelu a cíle socialistického soutěžení.

Bohatou diskusi uzavřel Ing. Miroslav Kouřil projevem, v němž za nadšeného potlesku delegátů

poděkoval vládě republiky za starost o lepší uspořádání hospodářských a sociálních podmínek divadelníků a přislíbil jejich jménem, že divadelníci nepoleví v úsilí o nejnintensivnější splnění výchovného poslání divadla. Vyhlásil pak úkoly, které si divadelníci ukládají, zejména úkol rozpracovat plán na rok 1950 v každém divadle do nejmenších podrobností a organisovat práci podle stanovených úkolů. Konference divadelníků obrátila pozornost k otázkám umělecko-technické práce a ukázala prakticky, že vyhlášené postavení technických zaměstnanců na roveň zaměstnancům uměleckým není pouhé slavnostní gesto, nýbrž že se prakticky provádí. Konference ukázala, kolik nových zkušeností máme v divadelnictví za nedlouhou dobu nového života v divadlech a jak aktivita zachvacuje stále další a další účastníky divadelního díla. Delegáti umělecko-technických složek divadelní práce jeli z Jihlavy obohaceni nejen o cenné zkušenosti, ale hlavně odhodlání změnit způsob své práce a proměnit divadla také organizačně, nalézat nové pracovní metody a přinášet lepší a hodnotnější výsledky.

Jednotná přehlídka divadelní práce

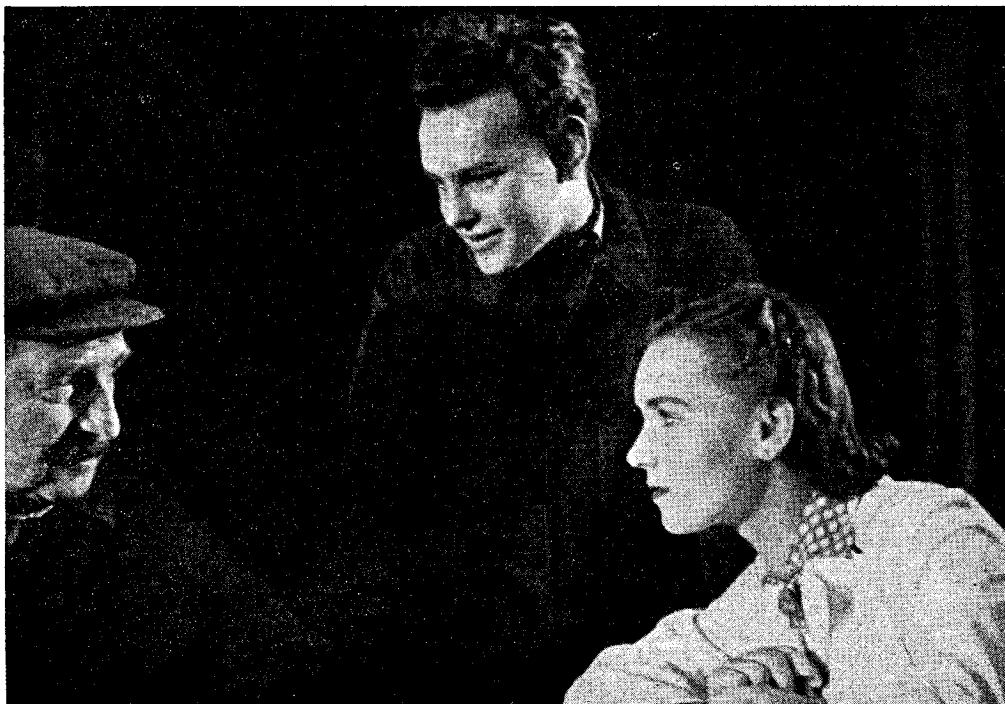
LETOŠNÍ III. Wintrový rakovnické hry přinesly po prvé praktické výsledky prohlášené jednoty profesionální i ochotnické divadelní práce, neboť v cyklu večerů, konaných v Rakovniku od 24. září do 2. října t. r., vystřídaly se nejen scény divadelních ochotníků, ale také divadla profesionální. Tím větší zájem vyvolala jednotlivá představení uváděná vždy srdečnými proslovů zástupců zúčastněných souborů, jakož i závodů, které převzaly nad jednotlivými soubory. Porota, v níž byli zástupci dělnictva, profesionálů a ochotníků, Lad. Hajm, Em. Janský, Lad. Lhota, Jos. Mottl a Julie Šebková, podala pak v závěru o výsledku III. Wintrových her v Rakovniku podrobnou zprávu. Přednesl ji Em. Janský, který pravil:

Především děkujeme za důvěru, jakož i poctu projevenou nám svěřením úkolu sledovati průběh III. Wintrových rakovnických her. Uvědomujeme si jejich význam nejen v pracovní oblasti tohoto kraje, ale jejich smysl v celkovém posuzování vývojových cest našeho divadelnictví. Podle zásad bratislavské konference československých divadelníků je československé divadlo nedělitelným celkem, který sdružuje a trvale pojí stejně divadla profesionální, jako ochotnická. V tomto duchu uspořádány také III. Wintrový rakovnické hry, jež ukazují prakticky na souřadnost

poslání divadla profesionálního, stejně jako ochotnického. Přitom je však zapotřebí přihlížeti k pracovním podmínkám všech divadel a k jejich uzpůsobení daným úkolům. Proto se porota rozhodla při uplatnění všech zásadních a společných hledisek stanovit pořadí v jednotlivých kategoriích, a to takto: V kategoriích ochotnických divadel:

Spolek div. ochotníků, Radnice (V. K. Klicpera „Divotvorný klobouk“).

Pěvecko-ochotnická jednota „Klicpera“ v Chlumci n. Cidl. (Pavel Pavlík „Nikdy!“).

*Ivan Osvald:
Racek má zpoždění*

*Divadlo
státního filmu
v Praze*

Divadelní ochotn. jednota „Tyl“ v Rakovníku (W. Shakespeare „Sen noci svatojanské“).

Lidová scéna — kolektiv mladých v Pardubicích (J. K. Tyl „Kutnohorští havíři“).

Dramatický odbor Pražské besedy v Praze (A. N. Ostrovskij „I chytrák se spálí“).

Spolek div. ochotníků „Vesna“, Citoliby (Al. Jirásek „Otec“).

V představení radnického souboru, který sehrál Klicpeřův Divotvorný klobouk, oceňuje porota nejen výběr klasické práce z české tvorby dramatické, ale zejména také její osvěžující provedení, které dobře uplatňuje mravní naučení hry a přibližuje ji nejširším vrstvám lidovým způsobem, který osvědčuje s přirozenými vlohami souboru také jeho píli a svědomitost v pojetí jistě náročného úkolu. Byl zvládnut nejen režijně, ale také opravdovou lidovostí jednotlivých postav, a to zejména Koliase a Barnabase, při čemž také výprava s překvapující jednoduchostí a účelností vyřešila problém velké hry i pro malé jeviště.

Hra, kterou provedli chlumští divadelníci, byla jistě vzrušující podívanou, ale porota spatřila by raději tento soubor ve hře méně efektní, než je Pavlíkovo drama Nikdy, jež až nadměru a prostředky přímo drastickými líčí krutost okupantů, aniž by dramatické situace vyvážila větším zdůrazněním nadějí nového života. Nad úroveň hry je její provedení, které osvědčuje divadelníky tělem a duší, režijní a hereckou spolupráci k vytvoření postav opravdu z masa a krve. Zvláště postavu matky, Hornáka a Tomeše oceňuje porota jako příkladné zobrazitele prostého vesnického lidu, k němuž promlouvá přesvědčivě také výprava scény.

O závěrečném představení Rakovnického Tyla, a to veselohry Shakespearovy, Sen noci svatojanské, lze říci, že provedení této náročné klasické hry osvědčuje opravdový smysl pro využití toho nejlepšího z díla svět. literatury jako hodnotné lidové zábavy. Porota zvláště hodnotí nevědní pohádkovost výpravy a zejména ušlechtilost mluvy a zjevu Thesea a Titanie i životní postavy Klubka. Přitom však porota postrádá srozumitelnost a pečlivost projevu mnohých ostatních, i když celek vyznívá pracovitostí v dobré souhře.

V představení pardubického souboru setkali jsme se s Kutnohorskými havíři J. K. Tyla a vítáme jejich provedení právě v kraji horníků jako dějinný příklad sociálních zápasů a bojů dělnictva s jeho utlačovateli. Avšak úměrně k tomuto vysokému ocenění významu Tylovy hry klade porota také důraz na její provedení, jež ne vždy a všude vyznělo přesvědčivě v zdůraznění pravdivosti představitelů jednotlivých postav. Mnohde až nebezpečně jako karikatura vyzněla podobizna feudála a zmenšovala tak nebezpečí hrožící havírům, jindy celek unikal ze souhry režii, jež ne-

zvládla monumentalitu hry, v níž zvláště pathos překážel jejímu dramatickému účinku.

Chvályhodně vzpomněl Dramatický odbor Pražské besedy významu dodnes živého ruského dramatika A. N. Ostrovského provedením jeho komedie I chytrák se spálí, jež ukazuje úpadkovost ruského měšťáctva a z ní rostoucí sílu a vítězství pokroku. Porota však rovněž s oceněním výběru této hry uvědomuje si, jak drtivěji by dopadla kritika Ostrovského, kdyby její pádnost byla uplatněna také svižností souhry jednotlivých představitelů, třebaže zvláště Turisiná, Mámajev a Krutickij patří k nejlepším charakteristikám postav, ne vždy kostymově bezvadných.

Představení dramatu „Otec“ od Al. Jirásky, které provedl soubor z Citolib, ukázalo nám vesnici z konce minulého století, se všemi téměř kazy lidské povahy, upnuté na soukromé vlastnictví. Prostý a jednoduchý příběh zmohl soubor s pečlivostí danou místními prostředky za vedení režiséra, který sám zaměstnán hlavní rolí, nevěnoval se ostatním jak bylo zapotřebí. Porota oceňuje proto úsilí všech, ale nabádá ke vzájemné spolupráci režie a souboru v duchu kolektivního úsilí o úspěch celku a k lepšímu využití vlastností každého jedince.

Pořadí profesionálních divadel je následující:

Vesnické divadlo, které jediné se přihlásilo do cyklu slovenskou hrou „Za frontou“ od Věry Markovičové-Zátarecké, jejíž látka nad jiné výrazně zobrazuje hrdinné povstání slovenského národa proti okupantům, aniž by poučení a mravní síla hry byly znehodnocovány efektními či drastickými prostředky. Vzkaz našeho národního hrdiny Julia Fučíka „Lidé bděte“ je touto hrou aktivisován způsobem, který napomáhá našemu společnému úsilí o nový a lepší svět. Porota oceňuje také provedení jednotlivých postav, z nichž zejména Anica, Renner a Holcová zasloužili se o přesvědčivost představení, stejně jako s režii její techničtí spolupracovníci.

Městské oblastní divadlo, Slaný dalo při výběru ze svého repertoaru přednost anglické hře Johna Priestleye Inspektor se vrací, jež je sice pokrokovou kritikou starého světa neostyšných příživníků, ale používá nepřirozeného prostředku k usvědčení nízké morálky měšťácké vrstvy, aniž by jasně a reálně zobrazila také potrestání doznaných vin. Spíše tedy nežli hru samu oceňuje porota její provedení, zvláště pak souhru celku a postavu Krofta v něm, stejně jako svědomitost technických spolupracovníků. Věř, že toto divadlo dovede lepším využitím daných prostředků splnit své poslání k prospěchu divadelní kultury ve službách lidu.

Městské komorní divadlo, Praha rovněž vybralo si k účasti hru, která čerpá z cizího ovzduší. Americká ko-

Jan Sládek:
Scéna ze hry
J. K. Tyla
„Bankrotář“

v Realistickém
divadle
v Praze

Národní buditelé českého severu

HUGO KAMINSKÝ

40 let v dějinách divadelního spolku je mimořádnou událostí. Vždyť ÚMDOČ sama, vrcholná organizace českého ochotnictva, není starší než 63 let. A mimořádná událost se stane ještě významnější, jde-li o český spolek v poněmčeném pohraničí, o dělnický spolek v kraji a městě uhlobaronů a textilních magnátů. Jako kdysi v době obrozenecké cizácká šlechta, tak ani oni nepřáli snahám o povznesení opovrhovaného českého jazyka, snahám o rozvoj české kultury a o národní i politické uvědomění českého dělnictva. A jako tehdy v pražských Kotcích a v Boudě, tak i o půl druhé století později na českém severu povstávají obětaví národní buditelé, aby po vzoru těch našich Thámů a Kra-meriů úsilovnou a mravenčí pílí prosazovali heslo „Lepší budoucnost našemu českému lidu!“

„Zakusili jsme mnoho zklamání, mnoho nenávisť i otevřeného nepřátelství se strany těch, kteří mezi nás chtěli zavádět cizí mravy, cizí obyčeje a hlavně — cizí jazyk,“ říká 64letý Štěpán Konětopský, první předseda Pěvecko-dramatického spolku Svornost v Ústí n. L.-Předlicích.

„Bylo nás Čechů tehdy něco málo přes 1600, většinou sklářů, chemických dělníků a několik řemeslníků, Němců přes 5000. Českých spolků nebo organizací nebylo. Čeští dělníci, pokud byli organizováni, byli v místní organizaci německých sociálních demokratů, jednotlivci, zvláště těch několik málo lépe situovaných, ve spolku Česká beseda v Ústí n. L., v Sokole a v pražské Ústřední matici školské. Ale české písně a verše se již tehdy ozývaly večer krajem a touhy po vlastní kulturní činnosti, omezené na dvě české zábavy ročně, rostly úměrně s přílivem dalšího českého obyvatelstva. S ním přišel také kamnářský dělník Josef Libich, pod jehož vedením se hrálo r. 1904 v hostinci u Mohrů první české divadlo, tuším, že fraška „Papagénó v almaře“.

A Š. Konětopský vypravuje dál, jak v příštích pěti letech se postupně a jen zásluhou a přičiněním uvědomělých českých dělníků mnohého stalo skutkem, o čem předčítí Češi dosud jen snili anebo potichu hovořili, jak úsilím několika odvážných mladých sklářských dělníků byla založena sekce mládeže, jak se utvořil kroužek žen, jak bylo ustaveno stavební a bytové družstvo i filiálka Všeobecného družstva konsumního atd. A jak konečně r. 1909 byla také založena odbočka ústeckého spolku Osvěta, která se stala základem pozdějšího spolku Svornost. Členy se stali všichni, kdo chtěli zpívat a hrát divadlo — a bylo jich tehdy mnoho, dirigenti a cvičitelé byli učitelé, kteří v té době učili české děti ještě po domech. Majitel hutí, Utajované zlo, Zlatý pavouk, Lumpacivagabundus, ale vedle těchto her nepůvodních a upravených podle cizích vzorů také Naši furianti, Z českých mlýnů, Služebník svého pána — to byly první pokusy předlických ochotníků na jednom z prvních českých jevišť v celém českém pohraničí. „Chudé jeviště u Mohrů jsme doplňovali z vlastních prostředků,“ říká Š. Konětopský. „Stavěli a budovali, prováděli sběr starších částí oděvu, zbrání a imitací šperků, dali šit u našich členů Pavelky a Štancla české kroje atd. Ani pěvecký odbor nezahálel: cvičil pilně Již vzhůru mládež dělná, Rudý prapor a jiné dělnické sbory, doporučené Dělnickým pěveckým svazem v Praze, jehož jsme byli členy. A v srpnu 1912 na Královské výšině v Ústí n. L. na prvním koncertě jsme je všechny veřejně zpívali, ať už se to komu líbilo nebo ne!“

A pak už to šlo milovými kroky vpřed: přílivem členstva, hodnotnějším repertoárem, počtem představení, vším, co v poněmčeném Ústí n. L. na začátku našeho století vykonalo svoje buditelské poslání plnou měrou. Po první světové válce byla činnost v celém rozsahu znovu zahájena a ani sedmiletá přestávka do roku 1945 neohrozila vážnější chod dnes více než kdy dříve dělnického spolku, s více než kdy dříve významným názvem „Svornost“.

Ale 65letý Št. Konětopský není zcela spokojen. Řekl to na slavnostní schůzi, kde jemu a s. Štanclovi jako nejzasloužilejším členům spolku odevzdali zástupci kraje a okrsku ÚMDOČ stříbrné odznaky. „Mám tušení,“ řekl zde stařešina spolku, „že někteří pro vlastní slávu a prospěch zapominají na jedno: že my dělníci ochotníci — a to jméno nám to jasně říká — máme ochotné a oddané sloužit především našemu pracujícím lidu. Ne všichni mají ten dar tvořit krásnou a ušlechtilou zábavu. Ale vy, které příroda jím požehnala, musíte sloužit a pomáhat těm, kteří vás mezi sebou přivítají s nejpříjemnější radostí!“

První úspěch vážné výzvy se již dostavil: při večerním představení Tomanovy komedie Slovanské nebe vtiskli nám do ruky leták: „Prosíme Vás o spolupráci! Napište nám svůj názor na hru i na provedení, napište nám, kterou hru bychom měli pro Vás hrát příště. Pomůžete nám tím rozpoznat, zda cesta, kterou se ubíráme, je správná.“ — Zdá se nám, že ano. Přesvědčilo o tom právě toto představení, při jehož volbě sice Předliští daleko přecenili své síly a možnosti, kterým ale prokázali pevnou vůli po hodnotném repertoáru, před ním ustupuje do pozadí touha po napřed zaručených dobrých hereckých výkonech v kusech laciného efektu. Nemohlo být lepšího výběru, než tato hra ze slovanské mythologie, v níž se mluví o krajině pod naši horou Říp jako o ráji na zemi, v níž Germán Durynek je pro svou panovačnost, nesnášenlivost a loupeživost navždy vykázán ze slovanského nebe a v níž jsou oslavovány vrozená demokratičnost českého lidu, jeho touha po svobodě a míru i vůle a odhodlání je hájit ze všech sil. A nadto prokázalo představení ještě jedno: že právě v dělnickém spolku Svornost v Předlicích zůstala zachována dobrá a věrná ochotnická tradice od sklonku minulého století až po naši dobu v četných potomcích všech těch, kteří tehdy stáli v prvních řadách nadšených buditelů a budovatelů českého kulturního, ale i veřejného a politického života v poněmčeném městě: všech těch Pavelků, Jehličků, Kolářů, Gregorů, Klíbrů, Mudroňků a jiných, jejichž jména jsou zlatým písmem vryta do pohnuté české historie severní okrajové oblasti naší republiky.

medie Včera narození od Garsona Kanina ukazuje jen opovržením hodné vlastnosti a ulpívá příliš na povrchu bez důrazné kritiky, odsuzující toto lidské smetiště. Není nic kladného v této frašce, provázené mnoha nelogickými situacemi, z nichž ani herecká zdatnost a technická pohotovost souboru nevyvolala přesvědčivé dojmy o podmínkách převýchovy lidí věřejška.

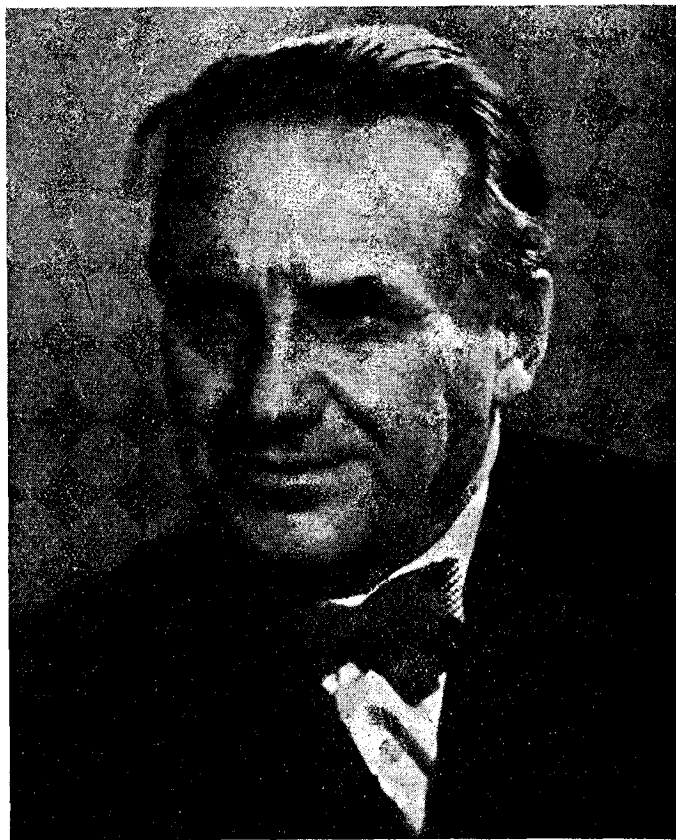
V závěru pak dovoďte, abychom s oceněním výsledku III. Wintrových rakovnických her připomněli, že současně uspořádaná výstava obrazů Václava Pavlíka byla šťastným spojením výtvarné práce s divadlem, s novými rozhledy, které vyvolává také činnost ochotnického souboru rakovnického. Jeho práce pojí se pak důstojně k vzorným stánkům kultury, jakým jsou městské museum a rakovnická galerie, jejichž ovzduší naplňují dnešním životem právě takové činy, jakým je výstava nebo literární matinée, jehož

jste se zúčastnili oceňující s významem díla Zikmunda Wintra také zásluhu o jeho popularisaci.

Ovšem jde o to, aby všechna kulturní práce spěla k nejširším vrstvám lidovým, aby vycházejíc z lidu vracela se opět k němu, k jeho prospěchu. Je proto zapotřebí co nejúžší spolupráce všech, jimž jsou svěřeny prostředky k šíření osvěty a k prohlubování znalosti kulturních hodnot v řadách pracujících. A divadlo je k tomu nejúčelnějším prostředkem a zvláště tak dobré divadlo, jakým se může pochlubit Rakovník. Proto jeho Wintrový hry nemají význam jen krajový, ale je zapotřebí také jejich prohloubení, jejich oživení dnešní látkou, dnešním životem k zachycení lidské a úsměvné tváře dnešního člověka. Přejeme vám ze srdce, aby se vám tento úkol hodně dařil, abyste spoluprací všech složek osvětové činnosti se zástupci pracujících spěli radostně a vesele vstříc k novým úspěchům ve službách lidu a myšlenky lidové demokratické republiky.

Divadelní jubilea

Dne 1. října t. r. dožil se režisér Vojta Novák 30. výročí svého působení v Národním divadle. Rodák pražský (*16. 3. 1886) absolvoval filosofickou fakultu Karlovy university, ale již od studentských let věnoval se divadlu, zprvu ochotnickému, načež se herecky vyškolil u významného člena Národního divadla Richarda Schlaghammra. R. 1910 hrál v Lyrickém divadle, 1911 založil s arch. Petrem Kropáčkem Divadlo umění, v letech 1914-19 byl tajemníkem, hercem a režisérem Svandova divadla na Smíchově, odkud odešel do Národního divadla. Jako první režii na Národním divadle uvedl 12. XI. 1919 hru Leonida Andrejeva „Jekatěrina Ivanovna“. Do dneška uskutečnil ve službách naší první scény právě 200 režii; nastudoval 186 her, z nich 13 dvakrát a jednu třikrát. Nepřehledná je řada i hereckých výkonů Vojty Nováka, vyplývajících i z toho, že do četných rolí svých inscenací pohotově zaskakoval na poslední chvíli. Záslužná je i Novákova činnost recitační, politická práce uvědomělého socialisty od mladých let, působení lidovévých v Dělnické akademii a jinde, odborová práce v bývalém Svazu českého herectva, jehož byl léta předsedou. Od r. 1927 spolupracoval V. Novák na přípravách k divadelnímu zákonu. Režijně připravil masové scény na třech dělnických olympiádách a na armádních dnech. V poslední době s nevšední obětavostí pracuje pohostinsky jako režisér také ve Vesnickém divadle. Je autorem velikého množství úvah a článků odborně divadelních. Již r. 1930 byl vyznamenán státní cenou za dramatické umění.

VOJTA NOVÁK

EMIL FOCHT

Dne 31. října t. r. dožil se v naprosté tělesné i duševní svěžesti 85. narozenin býv. člen činohry Národního divadla, Emil Focht. Vedle svých povinností v divadle, kde byl 35 let oporou zejména repertoáru F. A. Šubrtu, pracoval obětavě v popředí hereckých organizací jako průkopník sociálního povznesení divadelních zaměstnanců. Ještě před dvěma roky zahrál si s libeňskými ochotníky při oslavě 60. výročí založení div. ochotn. jednoty „Tyl“ ve Vrchlického veselohře „Noc na Karlštejně“ roli Karla IV.

Ministr školství a osvěty prof. dr. Zdeněk Nejedlý, zaslal jubilantu následující vlastnoruční dopis:

Vážený mistře, milý příteli! Dožíváte se převzácného jubilea 85. narozenin. Ani věřit se tomu nechce, při Vaší svěžesti. A já teprve Vás vidím v plné Vaší aktivitě, umělecké i jiné veřejné práci. A naše Smetanova výstava r. 1917 spojila nás i osobně v milé, družné přátelství. Spěchám proto, abych Vám, jako ministr i osobně vyslovil svůj vřelý dík za všechnu tu Vaši práci, již Jste se trvale zapsal do dějin Národního divadla a Musea Smetanova, a abych Vám popřál mnoho a mnoho ještě let zdraví a spokojenosti k radosti nás všech, kdo Vás máme rádi. Vřele Vám ruku tiskne dr. Zdeněk Nejedlý.

Ohlas premiér v denním tisku

JIRÍ JESENIUS

Ve středu 10. srpna byla zahájena nová pražská divadelní sezóna v „Novém veseloherním divadle“ premiérou, ke které byla vybrána známá aktovka francouzského klasika Molièra „Domnělý paroháč“, doplněná starofrancouzskou anonymní fraškou „Kád“. „Realistické divadlo“ na Smíchově uvedlo v pátek 19. srpna se zájmem očekávanou novou hru Alexandra Kornejčuka „Makar Dubrava“, která se také objevila ve čtvrtek 1. září v „Divadle J. K. Tyla“ a ve čtvrtek 8. září v „Městském oblastním divadle na Žižkově“. Toto divadlo uvedlo jako svoji první premiéru veselohru Václava Klimenta Klípery „Potopa světa“ a „D 49“ zahájilo v pondělí 5. září novou hrou Václava Jelínka „A kdo je víc?“. Celkem tedy zdařilý rozběh do nové sezóny: 2 hry české, 1 hra sovětská v trojím nastudování a 2 hry starofrancouzské. A nyní, co psal náš denní tisk:

Molière: „Domnělý paroháč“ - Neznámý středověký autor: „Kád“.

„Nové veseloherní divadlo“, po prvé ve středu 10. srpna 1949.
Režie: Jan Škoda. Výprava: Jan Sládek.

„Lidové noviny“ — mc — 13. 8.: „Po pěti letech neobyčejně výrazné a úspěšné práce, získala první pražská scéna, Realistické divadlo, novou scénu. Je to scéna, na níž loňského roku působilo Nové divadlo satiry. Značná část souboru přešla do kolektivu Realistického divadla, které za krátkou dobu souhry pod uměleckým vedením Jana Škody dosáhlo místa mezi nejlepšími divadelními soubory v současném divadelním světě.“

„Zemědělské noviny“ — Jiří Hrbas — 17. 8.: „Obě komedie, které byly uvedeny na zahajovacím programu, jsou již dosti vyčichlé a zastaralé. Vtipná Molièrova veselohra má sice stále svůj dobrý humor a vtipný dialog, ale to jistě nestačí. Starofrancouzská fraška měla sice kdysi velký úspěch, ale dnes potřebujeme jiné veselohry.“

„Práce“ — btr — 12. 8.: „Režisér Škoda neměl skutečně velkou práci s aranžováním prostínkové a o nepatrnou náhodu opřené historie a tak, alespoň pokud jde o srozumitelnost, vyšel „Domnělý paroháč“ jako opravdu nenáročná fraška, zastírající alespoň při provedení svoji bezzubost.“

„Lidová demokracie“ — end — 13. 8.: „Sganarel, hlavní postava této Molièrovy komedie, vyskytuje se několikrát i v ostatní tvorbě velkého dramatika, jako představitel měšťácké nadutosti a hlouposti. A na něm je přirozeně postaven i „Domnělý paroháč“. Tato herecká pochoutka nenašla tentokráte dokonalého interpreta v L. Navrátilovi. Má

sice několik dobrých tragikomických okamžiků, ale jinak mu schází pravý poměr k této pařížské figurce, nestačí zachytit celou její tragiku i směšnost a je nucen uchýlit se místy k šarži. Ta místa, která obvykle strhnou obecenstvo k smíchu a k projevům souhlasu, vyšla tentokráte naprázdno. Obecenstvo reagovalo na bezvadný výkon J. Petrovické. Petrovická, nejenže si zopakovala roli manželky Sganarelovy ze smíchovské scény, ale ukázala i pozoruhodný umělecký růst a přivedla tuto postavu opět o krok dále k molièrovské doko-

nalosti. Její monolog o mužích byl nejkrásnějším zážitkem večera. Ještě I. Gübel zachytil věrojatně a po realisticku svého Gorgibuse, ale ostatní zůstali pod průměrem výkonů, které jsme si zvykli vídat v Realistickém divadle. Anonymní starofrancouzská fraška „Kád“ v mluvném přebásnění O. Dubského, je spíše jen hříčkou s nenáročnou zápletkou, která snad bude vhodným doplňkem večera, až herecká souhra tří osob bude perfektní. Z trojice Šedová, Navrátil, Petrovická, vyhrála to opět posledně jmenovaná, jejíž píseň u káde byla opět ukázkou, jak musí činoherec úspěšně „prodat“ písničku.

Václav Jelínek „A kdo je víc?“ Veselohra z hornického prostředí.
„D 50“ po prvé v pondělí 5. září 1949. Režie: L. Spáčil. Výprava: J. Raban.

„Práce“ — (dv) — 7. 9.: „V. Jelínek svou hrou »A kdo je víc?« vyhmátl už poučeně účinné prostředky jevištního tvaru, vyhmátl cestu, kterou se ubírat v naší původní dramatické tvorbě. Vybral si dva silné hybné momenty, aby v nich usídlil svou dramatickou pohnůtku: veselohru — a ústřední problém naší horničiny, otázku úbytku sil a jejich náhrady.“

„Zemědělské noviny“ — Em. Janský — 11. 9.: „Rovněž herci vynahradili nedostatek děje podrobným prokreslením zejména vůdčích postav, v jichž čele byl Vnoučkův sympatický Krupička, neochabující živostí a O. Beníšková v lidsky hřejivé a pravdivé podobizně hornické ženy. Pocho-

vé i Robenkové dařilo se trefně odlišiti svárlivé sestry, stejně jako Páskovi a Pickovi účinné a příčinlivé zeté. Rendl kverulantským Ulrichem a Fraňková dívčí prostotou Julky, dále B. Roček a O. Kubart doplňovali představení, k němuž úvodem promluvil ministr práce a soc. péče E. Erban, o poslání kultury v socialistickém budování.“

„Lidové noviny“ — eas — 9. 9.: „Snad někdo vytkne Jelínkově hře a taky Spáčilově režii a Rabanově výpravě, že si při líčení havířského prostředí příliš libuje v žánrovém, až kondelíkovském tónu. Neznalci nepřisluší posoudit, zda právem. Ale dobrá účinná a věrojatná veselohra to je.“

Alexander Kornejčuk: „Makar Dubrava“, hra z hornického prostředí. Přeložil: Viktor Růžička.

„Realistické divadlo“ po prvé v pátek 19. srpna 1949. Režie: Karel Palouš. Výprava: Jan Sládek.

„Divadlo J. K. Tyla“ po prvé ve čtvrtek 1. září 1949. Režie: Jaroslav Průcha a František Salzer. Výprava: Josef Gabriel.

„Městské oblastní divadlo na Žižkově“ po prvé ve čtvrtek 8. září 1949. Režie: Miroslav Janeček. Výprava: Vladimír Synek.

„Lidové noviny“ — eas — 9. 9.:

„Kornejčukův Makar Dubrava je hra o donbasských havířích. Vesele, radostně, leckdy rozpustile při veškeré vážnosti námětu líčí jejich neúprosný boj proti recidivám do maloměšťáctví, do překonaných, zaostalých, nesocialistických způsobů práce, reakčních, ba záškodnických, ne-li po úmyslu, tedy jistě účinem. Proti nemyslivé, tupé dřině. Proti zbytečnému hazardování se zdravím a životy osazenstev. Proti papírové administrativě. Proti byrokraticky naduté bezplánovitosti, která by povážlivý pokles těžby a vzrůst úrazů na jednom z nejlepších dolů chtěla s rádoby vědoucím pokrčením ramen svést na samé vyšší moci. Na nedostatek kvalifikovaných sil, na špatnou pracovní morálku a nač jiného se vymlouvá vedoucí, který ztratil kontakt s vedenými a proto důvěru a úctu k nim. Který zpozdil a měšťácky pozapomíná, že řídit znamená objevovat a zmobilisovat kdejakou rezervu, jichž jinak v lidech i v podmínkách přichází nazmar bezpočet: a to ne, jako v kapitalistické „rationalisaci“, abych člověka vyrazil do posledního dechu, nýbrž, abych mu práci ulehčil touž měrou, jakou mu dovolím a jakou ho přiměji, aby si ji zvelebil vlastním tvořivým důmyslem.“

„Rudé právo“ — K. Vaněk, I. Skála. — 11. 9.: „Hlavní postavou Kornejčukovy hry je donbaský havíř Makar Dubrava, starý bolševik, jeden z bojovníků, kteří vybojovali vítězství proletářské Ríjnové revoluce a pak je zajišťovali svou budovatelskou i politickou prací. Je typem hluboce uvědomělého sovětského člověka, příslušníka proletářské avantgardy, do hloubi srdce oddaného veliké straně Lenina a Stalina a své sovětské vlasti, s níž neoddělitelně srostl, jejíž potíže pomáhá úsilovně překonávat a jejímiž úspěchy se zpevňují jeho sebevědomí.“

„Lidová demokracie“ — bs —

3. 9.: „Obsazení hlavní úlohy J. Průchou dalo hře základní ladění výchovně zaměřené, citlivě reagující na každý záchvěv současnosti a ostražitě vytyčující správnou cestu pro budoucnost. Jeho lidský portrét starého havíře nalezne jistě nejsrdčečnejší souhlas mezi horníky, jak je výstižný, soustředěný a přemýšlivě důkladný.“

„Lidová demokracie“ — bs —

13. 9.: „V Makarově nalezl Theodor Pištěk jednu ze svých mistrných lidových postav, hřejivých pochopením i zkušeností, rozšafností i pravdivostí, mužně citových a neústupně chlapeckých v otázkách pracovní morálky. Jeho výjev s Petrovým kabátem a slova „ty, můj chlapče“ jsou krásným hereckým místem, jedním z nejvzácnějších dokladů Pištěkova hereckého naturelu.“

„Lidová demokracie“ — bs —

6. 9.: „Největší zásluhu o sevrěně ucelené představení má režisér Karel Palouš. Opíraje se o překlad Viktora Růžičky, misty prospěšně upravený a v textu vhodně rozšířený, postupoval co nejsvědomitěji, aby vytěžil z daných situací nejsourodější účinné dramatické a politicky výchovné.“

Václav Kliment Klicpera „Potopa světa“. Veselohra.

„Městské oblastní divadlo na Žižkově“ po prvé v pátek 26. srpna 1949. Režie: Eva Foustková. Výprava: Jan Kropáček.

„Práce“ — Jiří Pražák — 15.

9.: „Fraška o potopě světa není původním Klicperovým nápadem. Jako mladý student si vybral za vzor jednu z nesmrtelných Canterburyjských povídek anglického básníka ze 14. století Geoffroy Chaucera. Je to povídka šibalského mlynáře, kde formou vyprávění se rozvíjí bujará historka na staré thema manželské nevěry.“ „Nelze se divit, že ani režisér, ani herci nemohli dát při veškeré snaze celé hře více, než jí dal autor. A. Homola v úloze

Věren zásadám socialistického realismu, dal každému z představitelů možnost vypracovat svěřenou postavu do nejlidštějších podob a sympatií.“

„Zemědělské noviny“ — Em.

Janský — 3. 9.: „V popředí obrazů a zájmu je ovšem Makar Dubrava Karla Máje, skrývající pod huňatým vousem a váhavým výrazem a pohybem rozhodnost i dobrosrdečnost starého bojovníka. S rozehvěním citovosti pojí vážnost i úspěch a naplňuje postavu horoucností, jejímž odrazem je i mateřská vroucnost, s jakou S. Neumannová tají ráznost své Dubravové. A hned vedle nich zaujme František Horák suchým humorem svého rozkošného Gavrilu i M. Musil zaleklým Trofimem a B. Prokoš nervním Pavlem, jimž spolehlivě vyvažuje ostatní kladné postavy děje, zejména ujasněnou pevnost, s níž ovládá I. Kačírková oduševnělost své Olgy či nesmělost, jakou uměl zlidštit E. Rohan svého Kondrata.“

„Zemědělské noviny“ — Em.

Janský — 6. 9.: „Tu lidskou a příkladně optimistickou základnu příběhu měla především na zřeteli režie Jar. Průchy a Fr. Salzera, když scény a jednotlivé situace rozehrávala střídavě do měkké vážnosti a přívětivého veselí. Zalita jassem a pohodou pojila se také Gabrielova vzdušná výprava k uvolnění prostoru a pohybu v něm, aby tím lépe vynikla každá z postav hbitě plynoucího děje.“

čeledína Honzy, přestože měl být zamýšlenou osou děje a přinést prvek lidového chytráctví, začal a ukončil hru jako pouhý komentátor. Prapodivně kontrastovala jeho hanswurtovská maska s Erbenovými říkadly, lacino přidanými k celé hře, zřejmě k počestění. M. Vosmanský jako učitel Žitobílek zůstal v mezích pouhé šarže a jestli vůbec někdo přinesl trochu živosti a veselí do hry, tak to byl Skopečkův sedlák Vošoust, Lichotil v podání L. Pilce a Dorotka Z. Polanové.“

M Á L O O M N O H Ě M

NOVÝ ŘEDITEL NÁRODNÍHO DIVADLA

Při reorganizaci správy Národního divadla v Praze byl jmenován jeho ředitelem dosavadní člen činohry Ladislav Boháč. Současně byli pověřeni správou opery Ot. Jeremiáš, správou činohry Jindřich Honzl, správou baletu S. Machov. V. Gottlieb správou technického provozu a J. Burda potvrzen ve funkci správního ředitele. Národní umělec Václav Vydra byl zároveň jmenován čestným intendantem státních divadel.

PRŮBĚH DIVADELNÍ ŽATVY 1949

Předsedkyně poroty operní a baletní části letošní Divadelní žatvy, prof. A. J. Patzaková, které se novináři dotázali na průběh soutěže, prohlásila, že všichni členové poroty získali mnoho zkušeností a přivezli si bohaté dojmy. Bylo krásné na př. zjištění, že nová divadla, fungující teprve od revoluce, pracují s nezlomným elánem, aby splnili úkoly, které před ně stavi dnešek. Jejich soubory, sestávající většinou z mladých lidí, pracují spontánně s dělnictvem a nedávají se nijak odradit nevyhovujícími zkušebními sály. Zejména baletní soubory pracují za obtížných hygienických podmínek a přesto tvoří a touží po odborné literatuře. Pociťuje se tu především nedostatek překladové literatury, zvláště sovětské, z níž by naši tanečníci získávali cenné zkušenosti. Je potěšující, že právě ti divadelní umělci, kteří tvoří za nejobtížnějších podmínek, volají po školení, které by jim umožnilo postavit se po umělecké stránce po bok souborům, které mají dlouholetou tradici. Členové operních souborů, kteří na zájezdech po venkově vydávají za nepříznivých povětrnostních podmínek v nebezpečí své hlasy, netajili se radosti nad vděčným publikem v kulturně odlehlejších částech státu, které se nikdy nemůže dosytit. Operní režiséři a pěvci pociťují však nedostatek spojení s pražskými scénami. Volají po styku s členy velkých operních scén, který již mají činoherní herci a litují, že jim provozní a hospodářské poměry nedovolují zúčastňovat se operních premiér. Prof. Patzaková konstatovala, že letošní Divadelní žatva je prvním krokem k vybudování demokratického divadelnictví v opeře a byla příležitostí k zjištění, za jakých hospodářských podmínek pracují mimopražská divadla. Bude úkolem druhé pětiletky v divadelnictví vyřešit hospodářské problémy divadel, jako je otázka vhodných místností a hygienických pracovišť a pod.

Z průběhu operní a baletní části Divadelní žatvy 1949 vyplývá, že všechna divadla, vstupovala do soutěže s vědomím odpovědnosti k velkému úkolu, jež jim tato přehlíd-

ka našeho divadelnictví ukládá. Radostný elán a poctivá snaha, jimiž byla prodchnuta všechna žatevní představení, jsou pak slibnou zárukou dalšího šťastného rozvoje mimopražských divadel.

LETOŠNÍ STÁTNÍ CENY

ke dni 28. října v oboru divadelním byly ministrem školství, věd a umění uděleny Olze Borodáčové-Országhové za její výkon ve Hviezdoslavově hře „Herodes a Herodias“ v Státním divadle v Košicích a za její hereckou tvorbu, směřující k socialistickému realismu, dále Jaroslavu Krombholcovi, Karlu Paloušovi, Janu Sládkovi, Benovi Blachutovi a Mari Podvalové, jako tvůrcům nového pojetí a provedení Smetanova „Dalibora“ v Národním divadle.

OCHOTNICKÉ DIVADLO NA SLOVENSKU

Péči o slovenské ochotnické divadlo, které je v ressortu pověřenectva informací, vede Matice slovenská. Dnes je na Slovensku 1800 aktivních divadelních kroužků, z nichž přes tisíc je organizováno v odborech Matice slovenské. Představitelé slovenského divadelního ochotnictva chtějí, aby v každé obci byl aspoň jeden divadelní ochotnický spolek, a věnují proto všemožnou pozornost dalšímu rozvoji divadelnictví. Spolupráce s profesionálními scénami je na dobré cestě. Režiséři bratislavského Národního divadla a Nové scény se zavázali, že nacvičí hru s divadelními ochotníky. S režii již započali ředitel Bagár a režisér Lichard.

JAN REKTORIS ZEMŘEL

Otec naší spolupracovnice prof. dr. Klementiny Rektorisové, děkanky Akademie musických umění, Jan Rektoris, zemřel 28. září t. r. ve věku 76 let. S jeho jménem pojí se více než dvacet let činnosti vršovického spolku „Hálek“, jehož byl jednatelem. V této funkci staral se Jan Rektoris obětavě o udržování rodného domku básníka Vit. Hála v Dolínku u Prahy. Z prostředků divadelních představení spolkových podařilo se Janu Rektorisovi domek obnoviti a zabezpečiti pro národ jako památník na velkého tvůrce české poesie.

NAŠE OBÁLKA

představuje J. Májovou v hlavní úloze Ostrovského hry „Pravda je hezká, ale štěstí je lepší“ provedené na scéně Realistického divadla v Praze.

Vášek Kaňa: *Parta brusiče Karhana*

Vydalo Umění lidu v Praze jako 1. sešit Divadelní žatvy. Brož. 39 Kčs (pro členy Ústředí lidové tvořivosti 29 Kčs).

Hra z pětiletky o 19 obrazech. Dekorace 2. Osob celkem 19, z toho 13 mužů a 6 žen.

Ovzduším této hry je jednak tovární dílna, jednak domácnost dělníka Karhana, kde v obou prostředích řeší se s hlediska nových zlepšovacích návrhů úsilí o zvýšení výkonnosti v pětiletce. Vážné i humorné scény procházejí celým dějem, jehož látkou je neskreslená a živá skutečnost dnešního života. Řeč celé hry je v pravdě lidová a jadrně srozumitelná.

E. F. Burian: *Krčma na břehu.*

Vydalo Umění lidu v Praze jako 2. sešit Divadelní žatvy. Brož. 39 Kčs (pro členy Ústředí lidové tvořivosti 29 Kčs).

Nové knihy

Hra o 6 obrazech. Dekorace 1. Osob celkem 11, z toho 8 mužů a 3 ženy.

Hra o životě, strádání a úsilí dnešního člověka, vyrůstajícího pod dojmem druhé světové války, ale ukazujícího předzvěst nové lidské společnosti. Úvod E. F. Buriana k této hře je cenným a důležitým vodítkem pro režiséra výtvarníka i herce.

Alexander Kornejčuk: *Makar Dubrava*
Vydalo Umění lidu v Praze jako 3. sešit Divadelní žatvy. Brož. 36 Kčs (pro členy Ústředí lidové tvořivosti 27 Kčs).

Hra o 3 dějstvích (4 obrazech). Dekorace 2. Osob celkem 17, z toho 10 mužů a 7 žen.

Optimistická sovětská hra z hornického prostředí Donbassu, řešící otázky zlepšení produktivity práce na dolech a

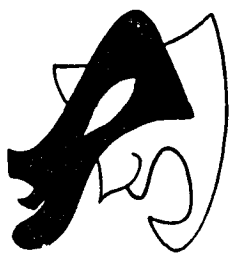
ličící zároveň zajímavým způsobem povinnosti člověka k lidské společnosti, ve které důležitým článkem stává se spořádaná rodina jako základ nového socialistického řádu. Ovzduší celé této hry je budovatelské a optimistické s dávkou prostého humoru sovětského člověka a mluvenou řečí ze skutečného dnešního života v Sovětském svazu.

Základy nové práce československého divadla:

Vydalo Umění lidu v Praze. Uspořádali Ing. arch. Mir. Kouřil a Em. Janský. Cena 80 Kčs.

Společná schůze České a slovenské divadelní a dramaturgické rady a české a slovenské divadelní propagační komise, konané v lednu v Bratislavě znamená důležitý mezník ve vývoji našeho divadelnictví. A právě tato kniha, obsahující projevy divadelní a dramaturgické rady, na této schůzi pronesené, je důležitou pro ochotnické pracovníky i funkcionáře spolků.

»ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO«, list Ústřední Matice divadelního ochotnictva českého. Řídí Em. Janský s redakčním kruhem: Dr. M. Čermáková, Jos. Hudeček, arch. Fr. Marek, Lad. Nejedlý (ROH), Ant. Šafařík (SČM). Za redakci odpovídá V. J. Gsöllhofer. Vychází desetkrát ročně vždy 1. každého měsíce (kromě června a července). Vydavatel a nakl. Ústřední Matice divadelního ochotnictva českého v Praze II, Spálená 11 (telefon 352-91), kde je též administrace. Jednotlivá čísla 5 Kčs., celoroční předplatné 50 Kčs i s pošt. Novinová sazba povolena řed. pošt. čís. I-A-7-2372-OB, 23. ledna 1947. Dohlédací úřad pošt. Praha 022. Tiskne Tempo, nár. správa, Praha II, Jungmannova 24. Nevyžádané rukopisy redakce nevrací, nebyla-li připojena oznamovaná obálka. Otištěné se honoruje. Přetisky jen s udáním pramene. Reklamace nedošlého čísla se vyřizují jen do 14 dnů po vydání čísla následujícího. V komisi Div. knihkupectví a naklad. Ot. Růžičky, Praha II, Karlovo nám. 30.

Půjčovna divadelních a maškarních obleků a nár. krojů

TELEFON 519-26

MARIE TVRDKOVÁ

PRAHA XI.
GRÉGROVA 16

Půjčovna

divadelních obleků

národních krojů a masek

BOHUSLAV PETRÁNEK

KOLÍN II, PROKOPOVA 40

Telefon 270. Založeno 1901

FRANKLOVA

divadelní ličidla

Praha II, Lazarská 5

Závod staré divadelní tradice

Telefon 274-40, 550-72

J E V I Š T Ě

půl století zařizuje fa

FRANT. FERT

veř. obch. spol.

BRNO - HUSOVICE

TELEFON 125-06

Založeno 1894

DIVADELNÍ DEKORACE v uměleckém provedení
a celá jevištní zařízení vám dodá

VÁCLAV EICHLER, IVANČICE, Fibichova 4. Tel. 79

Oponová stahovací zařízení — Kolejnice na horizonty — Záclové tyče — Šatnová zařízení

dodává odborný závod

FRANT. KUBIČKA - PRAHA X, Pobřežní 1

TOVÁRNÍ VÝROBA KOVOVÉHO ZBOŽÍ PRO VNITŘNÍ ZAŘÍZENÍ

TELEFON ČÍSLO 624-23

»NAŠE ŠATNA«

OCHOTNICKÁ PŮJČOVNA DIVADELNÍCH KOSTYMŮ

Praha I, Dlouhá třída 25 - Telefon 642-36

prosí své zákazníky právě tak zdvořile jako důtklivě:

1. Šetřte úzkostlivě divadelní kostymy, jako by byly Vaše vlastní, je to dnes neobyčejně cenný, téměř nenahraditelný, společný majetek všech ochotníků organizovaných v ÚMDOČ. Zejména netancujte v kostymech, určených pro čívadlo!
2. Čím déle tyto kostymy — beztak již starší — vydrží, tím déle pomůžete nám a sobě udržeti půjčovně na dosavadní nízké úrovni. Půjčovně z kostymů nově pořízených bude několikrát vyšší.
3. Vracejte kostymy naprosto přesně podle našich pokynů, tudíž bezpodmínečně včas. Vracíte-li je drahou, předávejte je dráze k dopravě jako spěšninu nejpozději v pončelí dopoledne, a hrajete-li v sobotu, již v neděli. Dráha přijímá spěšniny ve většině stanic i v neděli! Je to 100% nutné, máme-li při nadměrném zatížení objednávkami a nedostatečném počtu kostymů (i personálu) dodržovati slíbené, beztak již pozdní, dodací lhůty. Mějte ohled na ostatní zákazníky, kteří také jako Vy chtějí dostat kostymy včas. Nelze dnes jednati počle zásady: Po nás potopa!
4. Byli jsme v poslední době nuceni zostřiti půjčovní podmínky pro včas nevracející zákazníky. Prosíme, zařaďte se ve vlastním zájmu mezi ty druhé. Tím jedině získáte. Děkujeme Vám předem za vzácné pochopení.

DIVADELNÍ DEKORACE,
reflektory, tlumiče světla

VÁM DODÁ

PEPA MÁČA
ÚJEZDU SOKOLNIC

Divadelní
a filmová ličidla
přípravky k ličení

M O - K U

Marie Mottlová, PRAHA XVI, SMÍCHOV
VLTAVSKÁ 23. TEL. 469-07.

*Vyrovnejte předplatné
za České lidové divadlo!*